
שיעורי משיח בפרשה

שיעורים בענייני משיח
וגאולה על פרשות השבוע

מחזור חמישי

שיעור לפרשת ויהקל - פקודי

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הגעת ליעד, הגעת שוב ליעד, ושוב

נושא בענייני משיח וגאולה: הישוב הקיצין של גדולי ישראל

מבוסס על מאמר אדמו"ר הזקן "ואת האלף", שיחת ש"פ וארא תש"נ, לקו"ש חכ"ט שיחה לפרשת דברים-חזון

פתיחה / א. מתח מתוח

מידי פעם אנו שומעים 'הודעה מרעישה' או 'תגלית נוראה' שמקובל פלוני וצדיק אלמוני, הידוע ברבים כמחולל נפלאות וכאיש קדוש (או שכן או שלא...), הכריזו נחרצות שגילו לו מן השמים את קץ הגאולה! הדבר יקרה בדיוק ב...
אנחנו עומדים דרוכים, מחכים ומצפים, ו...
טוב, הסיומת כבר ידועה לכם. הזמן חולף עובר לו, ואילו אנחנו עדיין נמצאים בגלות. איפה אנחנו ואיפה הקץ? אז מה בדיוק קורה פה?

בואו ונשאל את השאלה באופן הכי בוטה והכי דוגרי שאפשר: אם המקובל/הרב/הצדיק אכן קיבל 'מסר' מן השמים, כיצד יתכן הדבר שהגאולה לא באה? ולחלופין, אם הגאולה לא באה, האם משמעות הדבר שאותו רב פשוט שיקר במצח נחושה?!

שאלות מעין אלו מטרידות את מנוחתינו, מנקרות במוחינו, והגרוע מכל - מבקשות להפחית את אמונתנו בגאולה האמיתית והשלימה, שתבוא תיכף ומיד ממש.
בשיעור שלפנינו, ננסה לתת תשובה המניחה את הדעת על תמיהות אלו ודומות.
אבל, לפני הכל, תקציר הפרשה.

ב. הפרשה בקצרה

השבוע נקרא בתורה שתי פרשות, פרשת ויקהל ופרשת פקודי, החותמות ומסיימות את חומש שמות. בפרשות אלו, אנו קוראים על בניית והקמת המשכן בפועל ממש. לאחר שלמדנו בפרשות תרומה ותצוה על ציווי הקב"ה למשה לבנות את המשכן על כל כליו ואביזריו, אנו קוראים השבוע על הביצוע של הדברים בפועל.

בתור הקדמה לכך, משה רבינו אוסף את כל עם ישראל ומצוה אותם על שמירת שבת ונדבת המשכן. העם נרתם לפעולה, ובזמן קצר נאספים כל חומרי הגלם הנצרכים לבניין המשכן. זהב, כסף ונחושת, אבנים טובות, יריעות עיזים בשמים ושמנים, ומה לא?...?

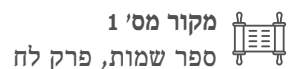
בניצוחם של בצלאל ואהליאב (יחד עם צוות 'חכמי לבי') נבנה שלד המשכן, קירותיו וגגו. יחד עם זאת נבנים כלי המשכן, הארון, השולחן, המנורה שני המזבחות ועוד. בגדי הכהונה נארגים ונתפרים ברוב פאר והדר (כפי הראוי למשרתי עליון) כשבסופו של דבר, מובאים כל פריטי המשכן אל משה.

הקב"ה מצווה למשה להקים ולחבוך את המשכן בא' בניסן. הוא מקבל הוראות מפורטות מה עליו לעשות, וכמובן מבצע אותם אחת לאחת. בסיומו של מעמד זה ענן כבוד ה' מכסה על המשכן, כאות לכך שה' נכנס לשכון במשכן. בכך נחתם לו חומש שמות, החומש השני מבין חמשה חומשי תורה.

ג. שכחת השיעבוד

השבוע נתמקד בפסוק אחד מבין פסוקי הפרשה, פסוק פשוט ודי סתמי לכאורה, אלא שהוא טומן בחובו את סוד זמן הגאולה.

בתחילת פרשת פקודי, התורה נותנת דין וחשבון על המתכות היקרות שנתרמו לצורך בניין המשכן ועל השימוש שנעשה בהם, וכך היא אומרת בנוגע למתכת ה'כסף':

וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כֶּכֶר וְאַלְף וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: . . וַיְהִי מֵאֵת כֶּכֶר הַכֶּסֶף לְצִקָּת אֵת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי הַפְּרֻכֹּת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַכֶּכֶר כֶּכֶר לְאֶדָן: וְאֵת הָאֶלְף וְשִׁבְעֵי הַמֵּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים עֶשְׂרֵה וָוִיִּם לְעֲמוּדִים וְצִפֵּה רְאֲשֵׁיהֶם וְחִשֵּׁק אֹתָם:

וזהו הפירוט: כל יהודי הביא סכום שווה של מחצית שקל כסף, דבר שהצטבר לסכום עתק של 100 ככרות (שכל אחד מהם שווה כ-3000 שקלים!), בתוספת שארית של 1775 שקלים. ממאת הככרות יצקו את אדני המשכן (הבסיס לעמודים), ומשארית הכסף עשו ציפוי וגם וויס לעמודי המשכן.

נראה פרט שוליי? לפי המדרש ותורת הנסתר בפסוק זה יש רמז עמוק מאוד...

ישנו מדרש עתיק (מופיע ברבנו בחיי ובילקוט ראובני) שמשה רבינו שכח מה עלה בגורלם של אותם 1775 שקלי כסף, עד שהתורה באה והעידה עליהם שמהם נעשו וויס לעמודים. המפרשים מתחבטים מאוד להסביר את המדרש התמוה הזה: מה פתאום שמשה רבינו ישכח, הרי לא מדובר פה בכמות מזערית של כסף, זהו הון רב?!

הלצה:

תארו לעצמכם ששר האוצר או ראש הממשלה ישכח לו לתומו מה עלה בגורלם של כמה מאות אלפי או מיליוני שקלים שנעלמו מקופת המדינה... דמיינו לעצמכם, שבמקרה, ממש במקרה, המחלקה לחקירות הונאה במשטרה תמצא את הסכום המדוייק החסר כשהוא 'שוכן בבטחה' בחשבון בנק שוויצרי עלום על שמו של ראש הממשלה...

מה הייתם אומרים אז? נשמע חשוד?

את זה אפשר, לצערינו, לומר על ראש הממשלה, אבל לא על משה רבינו! המפרשים, כל אחד בדרכו, מנסה למצוא פתרון לתעלומה. רבנו אפרים נוקט בדרך מאוד ייחודית.

מקור מס' 2
 רבינו אפרים על הפסוק

שכח האלף ותשע"ה [=1775], שהוא כנגד המלכויות והגלויות, וויס לשון ווי [=זעקה וצרה].

אלף של"ה, ומ' שעכבו במדבר, ות' כי גר יהי זרעך - הרי אלף תשע"ה.

רבינו אפרים סובר ש-1775 שקלי הכסף מייצגים את שנות הגלות והשעבוד, השנים הקשות ביותר שיעברו על עם ישראל. 1775 שנים של סבל ומרירות, דוחק וצרות, שנים כאלו משה רבינו לא יכל 'לעכל'... ולכן הקב"ה השכיח והעלים זאת ממנו. הוא הסתיר את סבל הגלות מעיני משה.

מהיכן למדים שעם ישראל יהיה בגלות 1775 שנה? מהו המקור לכך?

מסביר רבינו אפרים (ראה בהערות):

בסיום ספר דניאל מסופר¹, כי דניאל שאל את האיש לבוש המדים (המלאך שהתגלה אליו) מתי תבוא הגאולה, "מתי קץ הפלאות?" והמלאך ענה לו: "מועד מועדים וחצי" שהוא 1335 שנה².

נוסיף לכך את ארבעים שנות מסע בני ישראל במדבר, את 400 השנים של גזירת "כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם" (שיעבוד מצרים), והרי לנו 1775 שנה.

ואת השנים האלו שכח משה רבינו, ותאמינו לי, שאם היינו יכולים, גם אנחנו היינו רוצים לשכוח...

ד. קץ נסתר

רבינו אפרים מדבר על העבר, ואילו אנו פנינו לעתיד. האם נוכל למצוא בפסוק זה, מעבר לשנות השעבוד והגלות, גם את זמן בוא הגאולה העתידה?

זהו סיפור שקרה פעם בשעת קריאת התורה בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן:

סיפר הרה"ח המפורסם ר' יהודה אריה לייב ציוויאק זצ"ל, שבהיותו גר בוורשא שמע מזקני חסידי הרבי הרשב"ב נ"ע שסיפרו על חסיד אחד שעלה לתורה אצל בבית מדרשו של אדמו"ר הזקן בפרשת פקודי ואדמו"ר הזקן היה הקורא בתורה.

כשהגיע לפסוק "ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה וויס לעמודים" וגו', שמע מאדמו"ר הזקן שאומר בלחש ששנת 'אלף שבע מאות וחמשה ושבעים' הוא זמן ביאת משיח במהרה יגלה.

(1) המקור: ויאמר לאיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר עד מתי קץ הפלאות: ואשמע את האיש לבוש הבדים אשר ממעל למימי היאר וירם ימינו ושמאלו אל השמים וישבע בחי העולם כי למועד מועדים וחצי וככלות נפיץ יד עם קדש תכלינה כל אלה... אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה: ואתה יהי לקץ ותגוה ותעמוד לגרלה לקץ הימים: (דניאל יב, ו-ז, יב-יג)

(2) החשבון: דברי רבינו אפרים: "כן מועד מועדים וחצי (דניאל יב, ז) עידן עדנין ופולג עידן (שם ז, כה) מועד שיצאו ישראל מצרים עד שנבנה הבית ת"פ, ת"י עמד הבית, הרי שני מועדים, חצי מועד של ת"פ ות"י הם תמ"ה, סה"כ אלף של"ה קץ משיח האמור בדניאל יב, יב".

ביאור: הכוונה ב"מועד" לזמן מיציאת מצרים עד בנין בית המקדש הראשון, 480 שנה. המועד השני הוא זמן עמידת הבית הראשון, 410 שנה. ניקח חצי מסכום שני המספרים (445=480+410/2). נחבר את כל המספרים יחד ("מועד מועדים וחצי"), ונקבל 1335.

אחר כך סיפר החסיד מה ששמע מפה קדשו, וכששמע אדמו"ר הזקן על כך, הקפיד בדבר והלה לא הוציא את שנתו בין החיים.

גם בתורתו של אדמו"ר הזקן נמצא מאמר קצר המוצא בפסוק זה את קץ הגאולה:

מקור מספר 3

מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה, כרך א

"ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים" - והטעם הוא אזלא גרש, ומבואר בתקוני זהר 'כד אזלא שכינתא בגלותא'. וזהו רמז על קץ הימין שיהיה במהרה בימינו.

ולהבין זה הענין איך מבואר בזה הפסוק הקץ האמיתי, הנה ידוע שחורבן הבית שני היה קע"ב שנה קודם האלף החמישי. . ומעתה צא וחשוב קע"ב שנה מאלף הרביעי, וכל אלף החמישי, ותר"ג שנה מאלף השישי, עולה מספרם אלף ושבע מאות וחמשה ושבעים.

וזהו הרמז בפסוק הנ"ל. . שזהו זמן משך הגלות שנשמות ישראל הם בכור הברזל בתוקף הגלות.

ביאור לדבריו: הטעם המקראי (של נגינת הקריאה) על המילה "האלף" נקרא בשם 'אזלא גרש'. משמעות המילה 'אזלא' בארמית הוא ללכת, ו'גרש' הוא מלשון גירושין. והכוונה בזה היא שהדבר מרמז על הגלות, וזוהי טענת השכינה שנמצאת עם עם ישראל גם בגלותם - עד מתי נלך (אזלא) מגירוש לגירוש (גרש)? עד מתי נלך מגלות לגלות?

והתשובה נעוצה בדברי הפסוק: 1775 שנים (172 מחורבן בית שני עד סוף האלף הרביעי, כל האלף החמישי, 603 מהאלף השישי), ואז תבוא הגאולה!

האדמו"ר הזקן אס"כ, חישוב את קץ הגאולה לשנת ה'תר"ג³. אלא, שדא עקא, הרבה שנים עברו מאז אותה שנה מיוחלת, ועדיין לא נושענו⁴...

האמת היא ששאלה זו אינה רק על האדמו"ר הזקן, כי"אם על רבים מגדולי ישראל שחישבו ונתנו קיצים שונים לביאת הגאולה. מצינו במקורות שהרמב"ם טען שקבלה בידו שהקץ יהיה בשנת ד'תתקע"ו, ואילו רבינו סעדיה גאון מסר "קץ" לשנת ה'קס"ג. רש"י, הרמב"ן ורבינו בחיי חישבו קץ לשנת ה'ק"י, ואפילו האריז"ל חישוב קץ לשנת ה'תשל"ו.

האם כולם טעו? כולם חישבו לא נכון? הרי מדובר פה בגדולי ישראל אמיתיים ועליונים, שעליהם נשען כל בית ישראל עד סוף כל הדורות!

(3) מקובל לחשוב שהקץ שחזה האדמו"ר היה לשנת ה'תר"ח (כידוע הסיפור בקשר להדפסת הלקוטי תורה) ואילו לאור החשבון המופיע במאמר זה, הקץ הינו מוקדם יותר. לעיון בדבר סתירה זו, עיין בהערות המו"ל על מאמר הנ"ל.

(4) סיפור: האדמו"ר המהר"ש שאל את אביו, אדמו"ר הצ"צ: "מה עם הקץ דשנת תר"ג (או תר"ח)? ענה לו כ"ק הצ"צ: הרי נדפס הליקוטי תורה (שזהו גילוי פנימיות התורה, תורתו של משיח)! נענה אדמו"ר המהר"ש ואמר: "הכל טוב ויפה, אבל בני ישראל רוצים וצריכים משיח כפשוטו, בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים..."

ה. אסור לחשב קיצים

ואם זה לא מספיק, בואו ונוסיף עוד קצת אש למדורה...

מקור מס' 4

תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, דף צז

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא, אלא חכה לו, שנאמר: "אם יתמהמה חכה לו".

מסכת דרך ארץ רבה

רבי יוסי אומר: הנותן את הקץ אין לו חלק לעולם הבא.

האם ניתן לומר שכל גדולי ישראל שמנינו לעיל אין להם חלק לעולם הבא ח"ו? וודאי שלא. מהו אם-כן פשר הדברים?

ביאור מרכזי - חלק ראשון / ו. תקופת הגאולה

ככדי להבין זאת, נצטרך לחזור לדורות קדומים יותר ולעיין בדברי הגמרא בנושא זמן הגאולה. הגמרא אומרת ששנות קיום העולם מתחלקות לשלושה חלקים:

מקור מס' 5

תלמוד בבלי, מסכת עבודה זרה, דף ט

תנא דבי אליהו: ששת אלפים שנה הוי העולם - שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. בעונותינו שרבו, יצאו מהן מה שיצאו מהן.

רבי יצחק דון אברבנאל, מגדולי חכמי ספרד בתקופת הגירוש, מבאר את דברי הגמרא הללו באופן מאוד מעניין. בספרו "ישועות משיחו", ספר העוסק כולו בנושא הגאולה וזמן ביאתה, הוא מחלק את קיום העולם לשלושה "גבולי זמנים" בקשר לביאת המשיח.

מקור מס' 6

ישועות משיחו, חלק א, עמוד חי

בענין ביאת משיחו וגאולת עמו שלושה גבולי זמנים:

הא' - גבול זמן המנע בואו, והוא הזמן שתעמוד האומה בגלות בחיוב והכרח אין להשיב, שעד תשלומו ימנע שיבוא המשיח.

הב' - גבול זמן אפשרות בואו, והוא הזמן שגזר ה' יתברך אחר תשלום המניעות, שתהיה אפשרות ביאת המשיח, אם יזכו ישראל בתשובה ומעשים טובים יבוא המשיח, ואם לא יזכו, תתאחר ביאתו עד תום גבול כל אותו הזמן האפשרי.

הג' - גבול זמן חיוב בואו, והיא העת המוגבלת שנגזרה מלפניו יתברך שלא תעבור שלא יבוא בו, אלא

שעל־כל־פנים יבוא ולא יאחר. והוא קץ הפלאות ומועד קץ שזכר דניאל פעמים.

לדבריו, החל מתחילת האלף החמישי מגיע זמן (די ארוך, כ-2000 שנה..). שבו מוכרח משיח לבוא, ללא כל ספק או עוררין. אמנם ביאת המשיח הייתה יכולה להיות עוד הרבה קודם לכן, בתקופה השניה (זמן משה רבינו, דוד המלך או שלמה בנו), אלא שלכך היינו זקוקים לריבוי מופלג של תורה ומצוות, עבודת ה' באופן יוצא מגדר הרגיל שהייתה יוצרת האצה מופרזת בעבודת בירור ניצוצות הקדושה החבויים בעולם, והייתה גומרת את המלאכה המוטלת עלינו בחצי מהזמן...

כמו לדוגמא עובד חרוץ וזריז, שעושה מלאכה הצריכה לקחת שעותיים בשעה אחת, או לחילופין נהג מירוצים שמגיע למחוז יעדו בחצי מהזמן (נא לא לנסות...!).

אלא, שזהו לא דבר הרגיל בדרך הטבע (ולכן זה באמת לא קרה..). בדרך הטבע, אמור לקחת לנו הרבה יותר זמן על מנת שנוכל לברר ולהעלות לקדושה את כל הניצוצות ולהכין את העולם לגאולה.

בנוסף לחלוקה הכללית הזו לשלוש תקופות בקיום העולם לפיה אנו נמצאים עכשיו בתקופת "שני אלפים ימות המשיח", מצינו שגדולי ישראל חילקו אף את התקופה הזאת לשני חלקים פרטיים יותר. הם סברו שעל אף שבתחילת האלף החמישי מתחיל באופן כללי זמן "חיוב בואו", הרי שבשני אלפים אלו עצמם ישנם שלבים: האלף החמישי והאלף השישי, ובעוד שהאלף החמישי נכלל עדיין תחת גזירת הגלות הרי שהאלף השישי הוא זמן הגאולה האמיתית⁵.

ז. ניץ החמה של האלף השישי

אלף שנה זה הרבה זמן... אז מתי באלף השישי עצמו?

ידועים דברי רז"ל ש"יומו של הקב"ה - אלף שנה" (סנהדרין, צז). זאת אומרת, כל אלף שנה של קיום העולם הוא כמו יום אחד של הקב"ה. האלף הראשון כנגד יום ראשון בשבוע, האלף השני כנגד יום שני וכן הלאה, עד לאלף השישי שכנגד יום השישי.

הגאולה האמיתית והשלימה נקראת בלשון רז"ל: "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים" (סוף מסכת תמיד), זמן של מרגוע ושלווה עילאית, דבר שאין לו אח וריע בעולמנו כיום. הדוגמא היחידה שיש לנו לדמות לה היא המנוחה הנפלאה של יום השבת.

וכמו שכניסת השבת חלה ביום השישי עוד קודם הלילה, שהרי ציוו עלינו "להוסיף מחול על קודש" ולהכניס את השבת עוד קודם סיומו של יום השישי, כך גם בוא הגאולה צריך להתרחש באלף השישי, ובסמיכות וקירבה לסיומו.

בדברי חכמינו ז"ל יש על כך כמה דיעות מתי בדיוק באלף השישי אמורה הגאולה לבוא.

הרמב"ן משווה בין כל אלף שנה ליום אחד מששת הימים בהם נברא העולם. בפירושו לחומש בראשית הוא מביא דברים נפלאים על הקשר בין ששת ימי בראשית לששת אלפי השנים של קיום העולם בתוספת דוגמאות מוחשיות על ההשוואה בין השתיים.

(5) הרחבה: על הפסוק במגילת איכה: "כל היום דוה" (א,יג) מופיע ביאור בשם האריז"ל, שהמילה "דוה" מרמזת על ספירת ההוד (דוה=הוד), הספירה החמישית ממדותיו של הקב"ה, אשר מתייחסת לאלף החמישי שעליו נאמר "כל היום דוה" - ריבוי של גזירות והשמדות היל"ת.

ובלשון האדמו"ר הזקן במאמר הנ"ל: אלף החמישי הוא כנגד מדת ההוד ולכן כל עיקר הגלות הוא באלף החמישי, וכל השמדות כמבואר בספרים היה באלף הנ"ל, כי מדת ההוד הוא ענין הגבורה, וכמו שכתוב בזהר על הפסוק "נתנני שוממה כל היום דוה" אלף שנין בגלותא ולא יתיר.

הרי לנו מפורש, שאף־על־פי שהאלף החמישי נכלל ב"ימות המשיח", בפועל ממש הוא יותר גלות מגאולה, ויותר סבל מאשר תקוה... לעומת זאת, האלף השישי בו אנו נמצאים כעת, הוא הזמן הראוי, הנכון והאמיתי לביאת המשיח והגאולה.

וכך הוא אומר על היום השישי וההשלכה שלו לביאת המשיח:

מקור מספר 7
רמב"ן לחומש בראשית ב,ג

ואחרי עשיריתו כשיעור הנץ החמה ליום - יבוא הגואל, שנאמר בו: "וְכִסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדָה", זהו בן דוד הנעשה בצלם אלקים.

הרמב"ן סובר שבעת "הנץ החמה", שהוא כשיעור עשירית היום לאחר תחילת היום (עמוד השחר), אמור להיוולד הגואל, משיח בן דוד, כמו שביום השישי לבריאת העולם נברא האדם. חישוב מהיר יביא אותנו לסביבות שנת ה'ק"י"ח⁶ (כפי שהרמב"ן כותב במפורש בהמשך דבריו שלא צוטטו לעיל). אלא שדא עקא, הרבה מים עברו בירדן מאז שנת ה'ק"י"ח, הרבה מים והרבה צרות... ואיפה הגאולה?

ח. ויהי ערב ויהי בוקר

ה"חתם סופר" (בתשובותיו, חלק ו' סי' סא) מקשה על הרמב"ן, בטענה פשוטה. הוא טוען, שכל יום מחולק ל-24 שעות, שמתוכם 12 השעות הראשונות הם בכלל לילה⁷... ואם "יומו של הקב"ה אלף שנה", הרי שחמש-מאות השנים הראשונות בכל אלף הם כנגד הלילה.

הוא מתנצל ומבקש את מחילת הרמב"ן באומרו שמרוב תשוקתו לגאולה הוא "קירב את הקץ להיות קרוב לזמנו", אבל האמת היא שבאם נראה להיות מציאותיים יותר, הרי "היום" של האלף השישי מתחיל רק בשנת ה'ת"ק (חמש מאות שנים אחרי תחילתו), ובאם נוסיף עשירית מהיום (זמן "הנץ החמה") על סכום זה, יצא לנו שזמן לידת הגואל ובוא הגאולה הוא בשנת ה'תק"ב.

מעניינים מאוד דברי רבי חיים בן עטר, בעל "אור החיים" הקדוש, בנושא. גם הוא, כמו ה"חתם סופר" (שחי שנים רבות אחריו) מחשב את בוא הגאולה (לא לתחילת האלף השישי כהרמב"ן, אלא) לשנת חמש מאות לאלף השישי.

ואלו דבריו:

מקור מספר 8
אור החיים, פרשת צו

.. והזמן הוא אחר עבור ת"ק לאלף הששי, לפי מה שקדם לנו מדבריהם ז"ל כי יומו של הקב"ה אלף שנה, ומהשכל יהיו ת"ק ראשונה מדת לילה ות"ק שניה מדת יום, והודיע ה' כי עד הבוקר שכשיגמור ת"ק שנה בגלות עד הבוקר שיהיה העליה.

אור החיים, פרשת פינחס

וחמש מאות מאלף הששי, ומקוים אנו כי הוא זה קץ גליותינו ויתקיימו כל היעודים הרשומים ויתחילו ניצוצי גילוי הגאולה בהתחלת חמש מאות הבאים לשלום.

(6) כאשר מחלקים את אלף השנים בהתאם לחלקים במבנה היממה (24 שעות וכו'), ניתן לחשב את ה'נץ' וה'חצות' של האלף.

(7) שהרי בתורה היום בא לאחר הלילה, כבימי בראשית - "ויהי ערב ויהי בוקר".

נמצינו למדים שקיימות ב' שיטות כיצד עלינו להתייחס למחצית הראשונה של האלף: שיטת הרמב"ן ששעות הלילה אינם נחשבות כלל, ולכן כבר בתחילת האלף השישי מתחיל להתנוצץ אור הגאולה; ושיטת האור החיים הקדוש (והחתם-סופר) שתחילת יום ואור הגאולה הוא רק החל משנת ה'ת"ק, חמש מאות שנה אחרי תחילת האלף השישי⁸.

ט. חלף עבר לו...

יבוא המקשה וישאל: מה לי הכא ומה לי התם? מה נוגעת לי שיטה זו או אחרת?! הרי גם שנת ה'ק"ח חלפה מזמן וגם שנת ה'ת"ק או תק"נ עברה ועדיין לא נושענו! ואנו חוזרים לשאלתנו: האם הם טעו ח"ו? התשובה לכך פשוטה.

כפי שראינו לעיל, ככל שעובר לו הזמן, אנחנו מתקרבים יותר ויותר לביאת הגאולה. אם בזמן האבות הרי הגאולה הייתה משהו בעתיד הרחוק מאוד, דבר שרק "אפשרי בואו" (כפי שראינו את דברי האברבנאל) וגם זה רק על-ידי זכויות רבות ועצומות, הרי ככל שאנו מתקרבים לסיומו של האלף השישי, לסיומו של יום השישי, אנו מתקרבים יותר לכניסת השבת ולבוא הגאולה.

אם כבר בתחילת האלף החמישי הוכרז על פתיחת "שני אלפים ימות המשיח", ועדיין סבל הגלות, הגזירות וההשמדות בעיצומם ובעוצמתם, מכל מקום, כבר התקרבו לסיום הדרך. עם כניסתנו לאלף השישי, אנחנו מתחילים לחוש לראות ולטעום, ולו במעט, את התנוצצות אור הגאולה, כפי שכעת נראה ונסקור.

כשנסתכל בעיון ונבחן לעומק את התאריכים שצוינו על-ידי גדולי ישראל בתור זמן הקץ או זמן המסוגל לגאולה, נוכל לראות במפורש שבאותם שנים והזמנים נפעלו ענינים גדולים (ולעיתים ענינים ושינויים חובקי עולם) שיש בהם מעין טעימה, בזעיר אנפין, מהגאולה.

בעיקר, הדבר מתקבל משנה תקיפות, בכל הקשור לעידני הקץ האחרונים, אותם הקשורים הגילוי תורת החסידות... בואו ונראה!

(8 סיפור: לאחר מותו של החוזה מלובלין, נפלו בחלקו של בנו הרב יוסף מטולטשין בגדי השבת, האבנט והשעון של אביו. באחת מנסיעותיו, הוא נקלע לפונדק דרכים, כשבחוץ משתוללת לה סופה חורפית. מבלי יכולת להמשיך בדרכו הוא לן במקום. למחרת לאחר התפילה וארוחת הבוקר קם וביקש ללכת.

- ותשלום? שאל בעל הפונדק. חיטט רבי יוסף בחפציו ואמר - אין לי כל פרוטה, אבל יש בידי חפצים אלה, בחר לך מה שתרצה. התבונן בעל הפונדק ובחר לו את השעון ותלה אותו בחדרו.

עברו שנים ויום אחד הגיע למקום הרב הקדוש, רבי דוב בער מראדושיץ וביקש ללון במקום - אבל עלי לקבל חדר שקט שכן אני עסוק בלימוד, אמר לבעל הפונדק. התבונן בו בעל הפונדק ואמר - אין לי כל חדר כזה, אלא אם יואיל כבודו ללון בחדרי. הסכים האורח המכובד ונכנס ללון בחדרו של בעל הפונדק.

בעל הפונדק הלך לעבודתו ובערב נכנס לאחד החדרים האחרים וביקש לנוח, אלא שרעש גדול של ריקודים ושירי שמחה בקע מחדרו מדי פעם בפעם. הוא כבר ביקש להתפרץ לחדר ולבקש מהאורח רם המעלה שירחם עליו ויפסיק את שירתו וריקודו אלא שבכל זאת התאפק. כך עבר הלילה על האורח בשירה ריקוד.

למחרת בבוקר הצליח בעל הפונדק להירדם, קם באיחור התפלל והלך לעבודתו. קרא רבי דוב בער לבעל הפונדק ושאלו - אמור לי, מנין לך השעון הזה? סיפר לו בעל הפונדק כיצד התגלגל לידי השעון. אמר לו הרב הקדוש: דע לך, כי שעון זה הוא שעונו של החוזה מלובלין ובניגוד לשאר השעונים שבעולם המראים את הזמן ההולך ומתקצר עד שעת המיתה, הרי שעונו של החוזה מלובלין מצלצל ומבשר לעולם שהגלות מתמעטת והולכת, ומתקצר הזמן שנותר עד הגאולה, עד שיבוא משיח צדקנו, לפיכך הייתי רוקד ושמח כל הלילה.

מקור מס' 9
ספר המאמרים תרס"ג, חלק א'

אם תורת הבעל-שם טוב אמת... למה לא נתגלה בימים קדמונים?..

הענין כך הוא, כי אלף שנה למעלה נחשב כיום אחד... ויש בזה ערב ובוקר. ולכן כל זמן עד אחר אלף השישי, ת"ק ראשונים נקרא לילה. נמצא שמשנת ת"ק לאלף השישי הזה מתחיל הבוקר של אלף הזה... ומצוה על-פי שולחן-ערוך לטעום מכל מאכל שנתבשל לשבת, שנאמר: "טועמיה חיים זכו", וכן הוא בכלל אלף הז' נקרא יום שכולו שבת, ואז תהיה הסעודה מלויתן ושור הבר... .

ועל כן כיון שהתחיל יום השישי, שנת ת"ק, היתה הזכות והמצוה לטעום מהמאכלים של שבת, ולכן נשלח לעולם הזה הבעל-שם טוב ז"ל לגלות פנימיות התורה, וכל מה שיתגלה פנימיות התורה על-ידי הצדיקים עד ביאת המשיח זה נקרא טעימה בעלמא... אבל קודם לזה לא היה ביכולת לנשמות בגופים לטעום מאילנא דחיי.

הדברים מתאימים להפליא!

האור החיים הקדוש חישב את לידת הגואל לשנת ה'ת"ק, ובשנת ה'תצ"ד, רק שש שנים לפני כן, מתגלה הבעש"ט בעולם כולו כמחולל הדרך החדשה לעבודת ה', הדרך המובילה בית א-ל, ה"טעימה ממעדני הגאולה" כפי המתבקש ביום השישי לפני כניסת השבת. ובאותם שנים, באותו "קץ מגולה" לעידן הגאולה, הוא סוחף אחריו אלפים ולרבבות ומקרבים לבורא, לתורתו ולעבודתו!

חולף עובר לו יובל שנים, ומגיע עידן ה"נץ", "הנץ החמה", עליו כבר דיבר הרמב"ן כמה מאות שנה קודם. כפי שראינו לעיל, החתם סופר⁹ חישב את "הנץ חמה" לשנת ה'תק"נ, ואז באותם שנים, ניצוץ הגאולה פורח ועולה בדמותו של מייסד חסידות חב"ד, האדמו"ר הזקן, שמביא את הגאולה קרוב עוד יותר באמצעות הסברת תורת החסידות בהבנה והשגה עמוקה ורחבה.

אכן, עוד "קץ מגולה" ונדבך חשוב ועיקרי בביאת המשיח והגאולה!

הרי שעברנו כבר הרבה "תחנות" במסע המופלא לעידן הגאולה: 1. "ב' אלפים ימות המשיח", תוקף סבל הגלות, מתחילת האלף החמישי, שנת ד' אלפים; 2. כניסת האלף השישי, "הנץ חמה" של יום השישי לשיטת הרמב"ן, בשנת ה'קיי"ח; 3. כניסת האלף השישי (לידתו וגילוייו של הבעש"ט) - "עמוד השחר" של יום השישי לשיטת האור החיים הקדוש, בשנת ה'ת"ק; 4. "הנץ חמה" של האלף השישי (גילוי תורת חסידות חב"ד) - לשיטת החתם סופר, בשנת ה'תק"נ.

אם ככה - בואו ונמשיך!

י. קץ בזמן העכשווי

הרבי מסביר שביום שישי עצמו קיימים שני חלקים. החלק הראשון הוא מתחילת היום עד חצות (אמצע) יום, ואילו מחצות היום ואילך מתחיל חלק חדש, עוצמה ותנופה חדשה בהכנות ובטעימה מיום השבת הקרב. ולכן מצינו שהאריז"ל הקפיד שההכנות לשבת כאמירת שניים מקרא ואחד תרגום, טבילה במקוה, רחיצה, נטילת הציפורניים וכדומה תהיה אחרי חצות היום.

(9) חשוב לציין, שכידוע, החתם סופר חי אחר תקופה זו, הוא חישוב את "הנץ חמה" בתור תקופה בעבר!

ואם כך בנוגע ליום השבת, כמו גם בנוגע ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".

מתי חל חצות האלף השישי - חצות היום של יום השישי של הקב"ה?

הדבר תלוי במחלוקת שלמדנו קודם: לשיטת הרמב"ן הדבר קורה בשנת ה'ת"ק, השנה הקשורה עם גילוי של הבעש"ט, ואילו לשיטת האור החיים הקדוש זה קורה לפני 28 שנה, בשנת ה'תשנ"ו¹⁰ (5750 לבריאת העולם), שאז אנו "חוגגים" את כניסתנו למחצית היום האחרון שלפני יום השבת.

היכן אנו רואים זאת? מה קורה בעולם באותה תקופה?

בשנת תש"נ נפל מסך הברזל והתאפשרה יציאת מאות אלפי יהודי ברית המועצות לחופש רוחני ודתי והתפתחה יכולת מחודשת ללמוד תורה ולקיים מצוות. רבים מהם עלו לארץ ישראל בתור "טעימה" מקיבוץ הגלויות העתידי.

מלחמת המפרץ בין עירק לכוויית פרצה, ופחד ממלחמה כלל עולמית ריחף באוויר. נביא הגאולה, הרבי מלך המשיח ניבא ששום יהודי לא יכחד. הוא מצטט את דברי הילקוט שמעוני: "משיח עומד על גג בית המקדש ומכריז להם לישראל: בני, אל תיראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, הגיע זמן גאולתכם!".

בעולם כולו נוצרת תודעה, שהיום אנו כבר רגילים אליה, שהולכים לקראת "שלום עולמי" - לא עוד שפיכות דמים ולחימה, כי אם עידן של "כתתו חרבותם לאיתים וחניתותיהם למזרות, לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

בפיסגת ה-G8 שנערכה באותם שנים, הוכרז על פריקה מנשק אטומי וכימי ושימוש בכספים למטרות חינוך ועזרה לזולת - התחלת ומעין קיום היעוד דלעיל.

הנה אנו רואים, שבכל זמן ובכל מצב בו מצאנו "קץ" מסויים בקשר לגאולה, אכן אפשר לראות ולטעום את אור הגאולה באותו זמן. והדבר מוסיף והולך, מוסיף ומאיר...

יא. אל תתיאש

ישנם הטועים שחושבים לעצמם: אנחנו מחכים למשיח כל כך הרבה זמן, הוא, כנראה, לא יבוא לעולם...

בדיוק להיפך: בכל רגע שעובר אנחנו מתקרבים לגאולה, העולם מתברר ומשתפר, והגאולה זורחת לה עוד יותר. אם משיח היה 'דבר שבעבר' הם היו צודקים, כי כל רגע שעובר אנחנו מתרחקים מהעבר ופנינו לעתיד. אבל, זה לא חלק מהעבר, משיח הוא חלק מההווה ומהעתיד של עם ישראל, ולכן כל רגע שעובר, אנחנו רק מתקרבים.

משל לדבר:

תארו אדם האוחז בידו כרטיס שזכה בפייס. האדם ברקיע השמיני, הוא מפזז ומכרכר, הוא שמח עד אין קץ, בין רגע הוא נעשה עשיר כקורח. תוך כדי שמחה, שירה וריקודים, הוא בטעות מפיל את הכרטיס הזוכה לתוך ערימת ניירות ענקית, והכרטיס מתערבב לו בין מאות הדפים והניירות. בלית ברירה, מתיישב מיודעינו לחפש, לחפור וגם למצוא את הכרטיס האובד. הבעיה היא שיש שם הרבה ניירות, הרבה מאוד ניירות... הוא עובר נייר נייר, דף דף, עמוד עמוד, הוא לא רוצה לפספס את הכרטיס...

הדבר לוקח לו שעות על גבי שעות. הערימה הרי ענקית. דמינו שאחרי 20 שעות של עבודה, חיפוש קדחתני, זיעה ומאמץ, הוא יתרומם לו ממושבו וכריז - "אין כאן כרטיס, זה אבוד, נגמר הסיפור!", וכל זה כשנשארו רק עוד 15 דפים בערימה...

כזה אדם יכונה - ובצדק - טיפש. כבר זכית בלוטו, למה אתה מרים ידיים? הרי ברור לך שהכרטיס נמצא כאן! כבר ישבת וחייפשת, כבר עברו 20 שעות, נשארו רק עוד כמה דפים - תמשיך ובודאי תמצא!

כך גם אנחנו, עברנו כבר את כל הגלות, ראינו את שלבי התנוצצות אור הגאולה, ראינו כיצד גדולי ישראל צפו

(10) שהרי חלק "היום" מהאלף שנה הוא רק חמש מאות שנה, וכשנחלק 500 לשתיים נקבל 250, ו-250+500=750.

ברוח קודשם הן את קושי הגלות והן את שלבי הגאולה, וראינו אותם מתקיימים אחד לאחד. אם כן, אסור לומר, וטיפשי לומר. מוכרחים לצפות, לקוות ולחכות לגילוי השלם והמוחלט של ביאת המשיח.

סיכום / יב. מחשבי קיצין חיוביים

ראינו לעיל באריכות כיצד צעד אחד צעד התקרבונו במשך השנים - ובפרט האחרונות - לעידן הגאולה. ראינו שגדולי ישראל אכן צפו וחזו "קצים" בהם חלו מאורעות חשובים שהינם חלק מתהליך הגאולה. הם לא טעו, הם ראו את ההישגים הגדולים עליהם נגיע באותם שנים מיוחלות. אבל, עדיין נשארת השאלה: כיצד הדבר תואם את דברי הגמרא ש"תיפח רוחם של מחשבי קיצין"?

מתרץ הרבי תירוץ נפלא: מחשבי הקצין עליהם דיברה הגמרא, הם אנשים שמטרתם הייתה לרחק את האמונה ואת העשייה מעם ישראל, הם היו מכזבים ומשקרים ובודים מלבם תאריכים אלו או אחרים, על מנת לגרום למפלת רוח והעדר האמונה בעם.

הדבר מרומז בדברי הגמרא שהבאנו בתחילת השיעור: "תיפח עצמם של מחשבי קיצין שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא", דהיינו שהם עצמם היו אומרים זאת לשומעי לקחם על מנת להחליש את אמונתם ובטחונם בה' ובתורתו.

אך ההיפך הוא הנכון בקשר לגדולי ישראל. הם רוצים להביא את העם למקום נעלה יותר, שמימי יותר ופעיל יותר. יותר אמונה, יותר לימוד תורה יותר קיום מצוות, ולכן הם מחזיקים את עם ישראל בהטיפים: המשיח קרוב הוא כבר בפתח, אנחנו רואים אותו, ואם גם אתם רוצים לראות, עליכם לעבוד.

יתכן מאוד, מסביר הרבי, שרועי ישראל אלו חזו את הגאולה לאור מחשבותם על ההוספה העתידנית של עם ישראל בתורה ומצוות. הם חישבו שבאם עם ישראל יתעורר עוד יותר, יפעל עוד יותר, הרי הקב"ה יחיש את ביאת המשיח ואז באמת נוכל כולנו לראותו באותו "קץ". אלא, שדא עקא, אנחנו מצידנו פיספסנו את ההזדמנות להביא את הגאולה מוקדם יותר על-ידי הוספה בתורה ומצוות, התעצלנו ולכן נשארנו איפה שאנחנו, בגלות!

משל:

דמיינו לעצמכם, שאתם נוסעים ברכבת דרך מנהרה חשוכה. הכל אפל ואי אפשר לראות מאומה חוץ מאור חזק, בהיר ובוהק ב...סוף המנהרה. אתם היחידים שרואים את האור, וכל שאר נוסעי הרכבת "תקועים" במושבים וכל מה שהם רואים זה חושך. לכם התמזל המזל, הצלחתם להתרומם מעל ומעבר, ולכן אתם מסוגלים לראות יותר מכולם. נוסעי הקרון בוודאי ישאלו אתכם - מתי כבר נגיע לאור? עד מתי?

אתם חושבים לרגע, ופולטים ביעוד כשלוש דקות, תוך כדי שאתם לוקחים בחשבון שאם הנוסעים (והקטר בכללם) ישמעו 'שלוש דקות', הרי שהקטר יחלץ על הדלק, ותוך שלוש דקות תהיו בחוץ.

אבל אכזבה. הקטר ישן, וגם שאר אנשי הצוות אינם מייחלים כל-כך להגעה. הדבר הולך לו בעצלתיים ובכבדות, וגם אחרי שלוש שעות אתם עדיין תקועים בחושך...

הם לא טעו, הם לא שגו. אנחנו טעינו, אנחנו שגינו, טעינו ושגינו בכך שלא יישמו את דבריהם במלוא מובן המילה, לא לחצנו על הדוושה להבאת הגאולה.

יג. לסיכום

למדנו וראינו כיצד הזמן בו אנחנו נמצאים עכשיו, הוא הזמן המסוגל ביותר להבאת הגאולה. למדנו על שלבי התנוצצות אור הגאולה, ועל "קצין" שפגו וכיצד הם התקיימו ברובד הרוחני של המילה. כמו כן, תירצנו את הנהגתם של גדולי ישראל בחישוב הקץ וכיצד אין בזה סתירה לדברי הגמרא "תיפח עצמן של מחשבי קיצין".